

Färdplan Nära vård och hälsa i Sörmland

Tillsammans

Nära

God hälsa, vård och omsorg

2024-2027

Dokumentinformation

Färdplan Nära vård i Sörmland	
Överenskommelse	
Länsstyrgruppen i Sörmland	
2024-02-09 – 2027-12-31 Överenskommelsen kan sägas upp i sin helhet och för samtliga parter efter beslut i Länsstyrgruppen i Sörmland.	

Underskrifter

Magnus Johansson, *Regiondirektör*
Region Sörmland

Elisabeth Kantor, Johan Lindström
Eskilstuna kommun

Iris Pettersson, *Socialchef*
Flens kommun

Lena Karlsson Leksell, *Socialchef*
Gnesta kommun

Anna-Lena Ramstedt, *Socialchef*
Katrineholms kommun

Jan Holmlund, *Divisionschef Social omsorg*
Nyköpings kommun

Katarina Haddon, *Socialchef*
Oxelösunds kommun

Marjo Savelius, *Socialchef*
Strängnäs kommun

Fredrik Yllman och Lisbeth Lampinen
Trosa kommun

Dag Wallströmer, *Socialchef*
Vingåkers kommun

Innehåll

Inledning	5
Nära vårdens framväxt i Sörmland	5
Målbild Nära vård	6
Organisation för samverkan kring Nära vård	6
Färdplan som tydliggör vägen framåt	7
Ställningstaganden för samverkan kring Nära vård:	7
Förflyttningar att göra:.....	7
Fokusområden och aktiviteter.....	8
Delaktighet och personcentrering.....	8
Hälsöfrämjande, förebyggande och rehabiliterande	10
Primärvården som nav	11
Kompetensförsörjning.....	14
Digitalisering	17
Struktur för nya satsningar kring Nära vård	18
Uppföljning av omställningen till Nära vård.....	18
Följeforskning	18
Indikatorer.....	18
Uppföljning av Färdplanen.....	18
Länkar	19

Inledning

Nära vård är ett nytt sätt att arbeta med hälsa, vård och omsorg där hälsan står i fokus. Nära vård förutsätter samverkan och behöver växa fram utifrån regionala och lokala behov och förutsättningar för att rätt vård ges vid rätt tidpunkt och på rätt plats. En utvecklad nära vård med en stärkt primärvård, som också bidrar i det förebyggande arbetet, ger förbättrade förutsättningar för en samhällsekonomiskt effektiv hälso- och sjukvård där tillgängliga resurser används på bästa sätt. Omställningen till nära vård kräver utvecklingen av nya arbetssätt för att möta kompetensförsörjningsutmaningen i kommuner och regioner och tekniska eller mobila lösningar behöver bli enklare att tillgå. Den här Färdplanen utgår till stora delar utifrån 2024 års överenskommelse mellan regeringen och Sveriges kommuner och regioner kring God och Nära vård.

Nära vårdens framväxt i Sörmland

Sörmlands kommuner och regionen har sedan början på 2000-talet samverkat inom ramen för närvård. Starten kan sägas vara "Riktlinjer för utveckling av närvård" från 2004 och år 2011 tillsattes en gemensam politiskt nämnd (VOHJS), där Sörmlands kommuner och dåvarande landstinget hanterade gemensamma frågor. Nämnden bytte 2015 namn till Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård (NSV). Till nämnden upprättades även en "närvårdsstruktur" för samverkan på tjänstepersonnivå, med utgångspunkt i "Länsstyrgruppen för närvård" med samverkan mellan divisionschefer i Regionen och förvaltningschefer i kommunerna med därtill tillhörande beredningsgrupper och arbetsgrupper inom sakområdena äldre, barn, psykiatri/funktionshinder och hjälpmedel. I respektive länsdel tillsattes även närvårdskoordinatorer.

Parallellt pågick på det nationella planet en diskussion kring behoven av ett förändrat hälso- och sjukvårdssystem. År 2016 släpptes betänkandet kring Effektivvård (SOU 2016:2) som konstaterade att "Svensk sjukvård är världsledande inom många områden, men den behöver komma närmare och bli mer tillgänglig." och att en principiellt viktig skillnad mot nuvarande lagstiftning är att primärvården ska ta hand om "de allra flesta vårdbehov", inte bara "grundläggande behov" som i dag. Regeringen tillsatte en särskild utredare med uppdrag att stödja regioner, organisationer och berörda myndigheter i arbetet med att samordnat utveckla en modern jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård med fokus på primärvården. Arbetet resulterade i fem offentliga utredningar om God och nära vård.

För att anta uppdraget kring omställning mot en God och nära vård i Sörmland initierades 2021 det tvååriga projektet Nära vård i Sörmland i syfte att ta fram och implementera en målbild för omställningen, identifiera fokusområden fram till 2027, ge förslag på en struktur för gemensamt arbetet och indikatorer för uppföljning.

Målbild Nära vård

En gemensam målbild för Nära vård i Sörmland har antagits av (NSV). Målet 2035 är att den nära hälso- och sjukvården och omsorgen utförs tillsammans med den enskilde individen, genom delaktighet och med individens fokus. Det kan innebära att det är lätt att komma i kontakt med varandra på flera sätt, att individen får stöd med samordning av sin vård och omsorg och att vården och omsorgen ges på nya sätt och på nya platser. Målet är också att vården och omsorgen är nära genom tillgänglighet och kontinuitet. Det kan till exempel innebära att insatserna är anpassningsbara, lättillgängliga och flexibla.

Nära vård i Sörmland

Tillsammans – genom delaktighet och samordning med individens fokus

Nära – genom tillgänglighet och kontinuitet

God hälsa, vård och omsorg – genom hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser

Organisation för samverkan kring Nära vård

Samverkan kring Nära vård samt samverkan kring Uppdrag psykisk hälsa i Sörmland sker inom länets samverkansstruktur för socialtjänst och vård där länets nio kommuner i samt Region Sörmland samverkar. Länsstygruppen är styrgrupp för länets omställningsarbete för Nära vård och processledning för det gemensamma Nära vårdarbetet ligger hos Länsgemensamt regionalt stöd.

Färdplan som tydliggör vägen framåt

Den här färdplanen tydliggör och fokuserar på de större förflyttningarna som Sörmland gemensamt behöver göra för att möta målbilden för Nära vård. Syftet är att tydliggöra gemensamma ställningstaganden för samverkan, tydliggöra förflyttningar i omställningsarbetet samt identifiera fokusområden och aktiviteter för det gemensamma omställningsarbetet mot Nära vård.

Färdplanen vänder sig till Region Sörmland och länets kommuner, samt organisationer och aktörer inom civilsamhället som verkar för att möta målbilden Nära vård.

Omställningen till Nära vård är komplex och kräver ett angreppssätt där insikter och lärdomar tillåts påverka utformningen, vilket även färdplanen behöver spegla. Aktiviteterna i färdplanen tar sin utgångspunkt i uppsatta mål, är tidsatta och har en utsedd ansvarig. De kommer successivt uppdateras och utvecklas i utifrån samverkansstrukturens gemensamma utvecklingsarbete kring Nära vård. Färdplanen ska dessutom följas upp kontinuerligt för att säkerställa att arbetet fortgår i önskad riktning. Arbeta utifrån färdplanen och uppföljning ska integreras i ordinarie styrning och ledningsplanera inom respektive verksamhet.

Ställningstaganden för samverkan kring Nära vård:

- Vi jobbar i team utifrån individens behov och fokus.
- Individens behov är vår gemensamma utgångspunkt, oavsett gränsdragningar eller ansvarsområden.
- Vi arbetar hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande.
- Vi är likvärdiga parter. Vi informerar varandra och gör varandra delaktiga inför beslut.
- Vi hjälps åt. Vi delar på arbetet genom att samverka utifrån individens fokus.
- Vi tar ett gemensamt ansvar för att utvecklas

Förflyttningar att göra:

- Från organisation till person och relation
- Från isolerade vård och omsorgsinsatser till samordning utifrån individens fokus
- Från reaktiv till proaktiv och hälsofrämjande
- Från invånare och patienter som passiva mottagare till aktiva medskapare

Fokusområden och aktiviteter

En målbild för Nära vård är framtagen, politiskt antagen och förankrad inom kommuner och region i Sörmland. Nu ligger fokus på att identifiera aktivitetsområden och aktiviteter för det gemensamma omställningsarbetet mot Nära vård. Fem fokusområden är identifierade. Två av dessa är tidigare beslutade fokusområden, såsom personcentrering och hälsofrämjande/förebyggande och rehabiliterande insatser. För att möta behoven i länet, samt svara upp mot statens överenskommelse med Sveriges kommuner och Regioner (SKR) kring God och Nära vård 2024, har ytterligare tre fokusområden lagts till. Dessa är, primärvården som nav, digitalisering och kompetensförsörjning.

Delaktighet och personcentrering

Personcentrering handlar om att i högre grad utgå från personens behov snarare än att utgå från verksamheternas perspektiv. Delaktighet är grundläggande i personcentrerat arbetssätt som innebär att den enskildes och/eller närståendes upplevelser, erfarenheter och önskemål tas tillvara. Den enskilde är expert på sitt liv och sin förmåga vilket ska vara utgångspunkten i mötet med vård, omsorg och skola. När vi möter den enskilde ska vi ställa frågan "vad är viktigt för dig"?

Flera av regeringens inriktningsmål för reformeringen av hälso- och sjukvården förutsätter ett personcentrerat angreppssätt (prop. 2019/20:164). Samtliga insatser som görs inom ramen för omställningen mot Nära vård ska därför utgå från ett personcentrerat förhållningssätt. Det handlar till exempel om att skapa enkla kontaktvägar in i vården, att vårdpersonal och patienter tar gemensamma beslut om vård och behandling och att vården ger stöd till patientens egenvård. Personcentrering handlar också om att ta tillvara patienters och anhöriga/närståendes erfarenheter och kunskaper i vårdmötet och möta anhörigas behov av stöd för att motverka egen ohälsa.

Ett personcentrerat förhållningssätt ska genomsyra samtliga fokusområden och aktiviteter i färdplanen, oavsett inriktning. För att möjliggöra för personen att kunna vara delaktig och medskapare i den egna vården ses specifikt dokumenterade överenskommelser mellan patient och vårdgivare som en specifik aktivitet för att säkerställa delaktighet, samordning, tillgänglighet och samverkan, med patientens perspektiv som utgångspunkt. Syftet är att stödja relationen mellan patienten och vården, med sikte på en god kontinuitet och en sammanhållen dokumentation över patientens samtliga vård- och omsorgskontakter som på sikt ska kunna visualiseras digitalt. Den dokumenterade överenskommelsen ska innehålla de insatser som vårdgivare och patient har kommit överens om, inklusive de insatser som patienten själv ansvarar för, samt information om patientens fasta vårdkontakt. I detta ingår även hälsofrämjande och förebyggande insatser.

Aktiviteter – Delaktighet och personcentrering

Mål	Aktivitet	Tidsplan	Ansvarig
Utveckling av dokumenterade överenskommelser mellan individen och hälso- och sjukvården för att säkerställa delaktighet, personcentrering och medskapande av den egna vården.	Vårdplaner och genomförandeplaner hos respektive vård- och omsorgsgivare ska utgå från personens delaktighet och medskapande i den egna vården.	Pågående	Respektive huvudman
Vid behov av samordnade vård och omsorgsinsatser ska en samordnad individuell plan upprättas	Öka användandet av samordnad individuell plan SIP	Pågående	Respektive huvudman
Förbättra fysiska möten för personer med fysiska och psykiska funktionshinder.	Besökskort - ett hjälpmedel där brukaren fyller i det som är viktigt för hen i mötet med vården eller socialtjänsten.	Pilot i Eskilstuna under våren 2024	Samordnas av Läns gemensamt Regionalt Stöd
Utveckla stödet till närstående/anhöriga med särskilt fokus på barn som närstående	Länssamverkan anhörig-konsulentnätverk + samordning barn som närstående	Pågående	Respektive huvudman

Med utgångspunkt i Samsjuklighetsutredningen (gällande personer med både skadligt bruk och beroende och psykisk sjukdom) (SOU 2023:5) ska gemensamma överenskommelser och arbetsformer tas fram	En förstudie ska upprättas vilken ska ligga till grund för det fortsatta länsövergripande arbetet kring samsjuklighet.	Påbörjas 2024	Samordnas av Läns-gemensamt Regionalt Stöd

Hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande

Ett hälsofrämjande, förebyggande och habiliterande/rehabiliterande fokus i hälso- och sjukvården är nödvändigt för att på sikt förbättra hälsan i befolkningen och samtidigt använda hälso- och sjukvårdens resurser effektivt. Det är också en förutsättning för god hälsa för de personer som lever med kroniska och långvariga tillstånd. Den 1 januari 2024 fördes en ny punkt in i primärvårdens grunduppdrag som innebar att regioner och kommuner inom ramen för verksamhet som utgör primärvård särskilt ska tillhandahålla rehabiliterande insatser utifrån patientens individuella behov och förutsättningar. Sedan tidigare framgår av grunduppdraget att regioner och kommuner ska tillhandahålla förebyggande insatser utifrån såväl befolkningens behov som patientens individuella behov och förutsättningar.

Att tillsammans möjliggöra verksamhet, sprida kunskap, intresse och förutsättningar för hälsofrämjande insatser är en nyckel till framgång. Det offentliga kan tillsammans med civilsamhälle, näringsliv och akademi skapa förutsättningar för att fler människor, även barn och unga, ska kunna ta del av hälsofrämjande insatser

Många regioner, däribland Sörmland, erbjuder hälsosamtal med syfte att förbättra hälsan och vid behov kunna sätta in förebyggande insatser för att förhindra insjuknande. I Sörmland kallas insatsen Sörmlands Hälsoprogram och riktar sig till personer som fyller 40, 50 eller 60 år. I Eskilstuna har förebyggande hälsosamtal för personer fyllda 70 år även genomförts i samverkan mellan region och kommun. Även inom mödra- och barnhälsovården finns det goda exempel på hur närhet till människors vardag är en viktig del för att det hälsofrämjande och förebyggande arbetet ska få genomslag, t.ex. arbetet med utökade hembesöksprogram inom barnhälsovården eller att organisera sin verksamhet i form av en familjecentral.

I det hälsofrämjande arbetet är tidiga, samordnade insatser viktigt, varvid riskbedömning och tidig åtgärdsplanering är centralt. I Sörmland har en proaktiv process identifierats som komplement till riktlinje trygg och effektiv hemgång och ett länsövergripande fallpreventionsprogram är under utveckling.

Barn och unga i Sörmland har sämre fysisk och psykisk hälsa jämfört med riket i helhet. Även andelen elever som går ut grundskolan med godkända betyg är lägre i nationella jämförelser. Sörmland har hög andel barn och unga som lever i barnfattigdom jämfört med andra län i Sverige. Att ge alla barn och unga i Sörmland förutsättningar för ett hälsosamt liv behöver därför ske tidigt och i samverkan mellan Hälso- och sjukvård, Socialtjänst och Barn- och utbildning samt andra aktörer som möter barn och unga i sin verksamhet. I Sörmland satsat därför särskilt på utvecklingsarbetet Tillsammans för barnens bästa.

Aktiviteter – Hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande

Mål	Aktivitet	Tidsplan	Ansvarig
En länsövergripande samverkansmodell för tidiga insatser för barn och unga.	Utvecklingsarbetet <i>Tillsammans för barnens bästa i Sörmland</i> . Samverkan mellan kommun och regioner för att flera barn och unga ska ha möjlighet att leva med god fysisk och psykisk hälsa.	2021-2024	Samordnas av läns gemensamt regionalt stöd
En länsövergripande samverkansmodell för tidiga insatser för unga vuxna 18-29 år som har psykosocial problematik, finns implementerad i hela länet	Utvecklingsarbetet <i>Tillsammans för unga vuxna</i> – en modell tas fram tillsammans med målgruppen och de aktörer som möter målgruppen.	2024 - 2026	Samordnas av Läns gemensamt Regionalt Stöd
Öka medvetenheten och kunskapen om suicid och suicidprevention hos våra medborgare, medarbetare med syfte att minska antalet suicid och stigma	Utvecklingsarbete kring suicidprevention i samverkan mellan region och kommuner utifrån sju fokusområden	2021-2027	Samordnas av Läns gemensamt Regionalt Stöd
Placerade barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet ska, enligt lag genomgå hälsoundersökning	Tillse att hälsoundersökningar genomförs enligt lag och enligt mål från NSV.	Pågående	Beredningsgrupp Barn
Arbeta med riskbedömning och åtgärdsplanering för äldre personer som riskerar att falla, få trycksår, minska i vikt, eller utveckla ohälsa.	Sörmlands fallpreventionsprogram	Pågående	FoU i Sörmland

Primärvården som nav

I omställningen till en god och nära vård ska primärvården utgöra navet för vården. Primärvården ska finnas nära patienten, hjälpa patienten att samordna vården samt samspela med annan hälso- och sjukvård, socialtjänst och civilsamhället. Det är till primärvården som befolkningen i första hand förväntas vända sig för att få en bedömning för vanligt förekommande besvär. I den nära vården ska den vård som kan ske i hemmet eller på vårdcentral göra det, man ska inte behöva åka till sjukhuset i onödan.

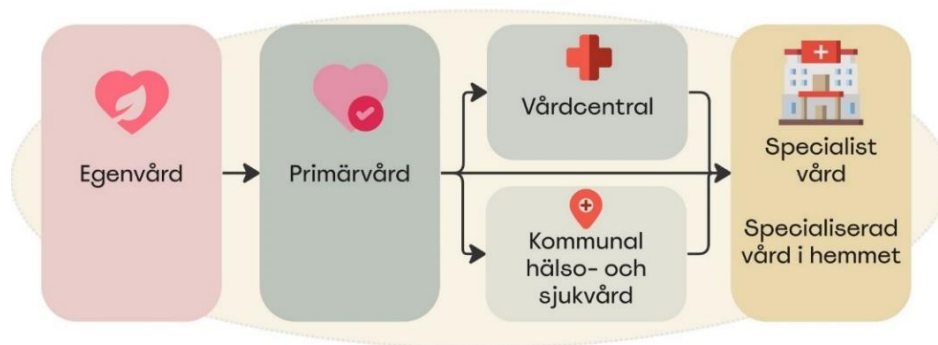
För att primärvården ska kunna bli den vårdnivå som invånarna i första hand vänder sig till behöver den ha hög tillgänglighet. Kontinuitet i form av fast läkarkontakt och fast vårdkontakt är en annan viktig förutsättning för att personer med komplexa vårdbehov får smidig och rätt vård samt för att känna trygghet. För att på lång sikt förbättra hälsan i befolkningen och öka effektiviteten i vården behöver primärvården framåt lägga mer resurser på att främja och förebygga hälsa. Hälsofrämjande arbetssätt också en

förutsättning för god hälsa för de personer som lever med kroniska och långvariga tillstånd. Patientens delaktighet i sin egen vård, där den som vill och kan erbjuds möjligheter till exempelvis egenmonitorering eller egenkontroll av kronisk sjukdom, är också en förutsättning för att primärvården ska komma närmre patienterna. Det är ett omställningsarbete som pågår men som behöver intensifieras för att primärvården ska kunna möta framtidens utmaningar.

En förutsättning för att primärvården ska kunna fungera som nav är att en större del av sjukvårdens totala resurser läggs på primärvård än vad den gör idag. Historiskt sett har svensk hälso- och sjukvård dominerats av satsningar på akutsjukhus och annan specialiserad vård. Än så länge har inte någon tydlig ekonomisk resursförflyttning mot primärvård skett.

Primärvårdens uppdrag delas av två huvudmän som har ansvar för olika områden. Regioner och kommuner ska arbeta för att utveckla samverkan mellan sig då detta är en förutsättning för att kunna ställa om till en nära vård. Primärvårdsnivån är delad mellan huvudmännen, vilket också förutsätter en etablerad struktur för samverkan. Etablering av långsiktig samverkan är en framgångsfaktor för det fortsatta arbetet. En central del för att kunna tillhandahålla en sammanhängande primärvård är att huvudmännen har en gemensam struktur för planering av primärvården, hur den ska utformas och utvecklas.

Samverkan

Samverkan av vård- och omsorgsinsatser är en förutsättning för Nära vård. Primärvårdsnivån är delad mellan huvudmännen, vilket också förutsätter en etablerad struktur för samverkan. Etablering av långsiktig samverkan är en framgångsfaktor för det fortsatta arbetet. En central del för att kunna tillhandahålla en sammanhängande primärvård är att huvudmännen har en gemensam struktur för planering av primärvården, hur den ska utformas och utvecklas.

I Sörmland sker samverkan kring Nära vård mellan huvudmännen inom länet samverkansstruktur, vilken utgör en gemensam systemledning och struktur för hur omställningen ska utvecklas och följas upp. Till samverkansstrukturen är även skolchefsnätverket knutet vid behov samt övriga verksamheter som är centrala för samverkan.

Tillgänglighet

Regeringens primärvårdsreform har ett särskilt fokus på tillgänglighet och kontinuitet, inte minst för personer med komplexa vårdbehov. Detta inkluderar även tillgänglighet till primärvårdens hälsofrämjande och förebyggande arbete. När tillgängligheten till primärvården är god och patienter möts av rätt kompetens, ökar förutsättningarna för att patienterna i första hand söker sig till primärvården. God tillgänglighet handlar också om kontakter med vården utifrån personers individuella behov och förutsättningar. Tillgängligheten till primärvården påverkar patientens upplevelse av vården och i förlängningen även förtroendet. I arbetet med ökad tillgänglighet är det viktigt att tillgängligheten för delar av befolkningen inte tränger ut vård av grupper som har större behov och att den förbättrade tillgängligheten är kostnadseffektiv och långsiktigt hållbar.

Tillgänglighet handlar också om ökad jämlikhet mellan grupper och om jämställdhet mellan kvinnor och män. Särskilda insatser kan behövas för grupper som är mindre benägna att söka vård eller av olika skäl som t.ex. socioekonomi, minoritetsspråk eller funktionsnedsättning har en sämre tillgänglighet till en nära vård.

Det finns många goda exempel på utveckling för att öka tillgängligheten. Ett sätt är att nå patienter med stora behov med hjälp av mobila team där regionerna ofta samarbetar med kommunerna, ett annat sätt är utvecklingen av exempelvis digitala vårdmöten, webbtidbokning och digital specialistkonsultation.

Aktiviteter Primärvården som nav

Mål	Aktivitet	Tidsplan	Ansvarig
Följ den nationella utvecklingen kring Gemensam plan för primärvård	Tillse eventuella kommande krav kring Gemensam plan primärvård	Pågående	Samverkansstrukturen
Öka antalet patienter med fast läkarkontakt	Region Sörmlands arbete kring att öka antalet patienter med fast läkarkontakt gynnar vård i samverkan	Pågående	Region Sörmland

Öka antalet patienter med fast vårdkontakt	Undersök möjligheter till länsövergripande samverkan kring fast vårdkontakt i syfte att gynna samordning av vårdens insatser	2024	Samverkansstrukturen
Tillse att fast omsorgskontakt utses	Kommunernas arbete kring att fast omsorgskontakt gynnar vård och omsorg i samverkan	2024	Kommunerna
Stärkt samverkan mellan primärvård, psykiatri, länets kommuner och civilsamhällets aktörer runt målgruppen unga vuxna 18-29 år	Lokala workshops kommunvis i länets kommuner där aktörer möts och diskuterar behov och lösningar för målgruppen	2024-2026	Samordnas av Läns gemensamt Regionalt Stöd inom ramen för "Tillsammans för unga vuxna"
Översyn av samverkansdokument för överensstämmelse med målbild Nära vård	Revidering av Riktlinje trygg och effektiv Hälso och sjukvårdsrutiner Revidering gemensamma rutiner	2022-2024	NVK sammankallande
Gemensamt vårdteam/vårdsamverkan över huvudmannagränser och vårdnivåer	Undersöka möjligheten till Dygnetruntvårdplatser	Påbörjas 2024	Beredningsgrupp äldre

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är en av regionernas och kommunernas största utmaningar. Befolkningen växer och andelen äldre blir större, samtidigt som konkurrensen om arbetskraften bli allt hårdare. För att möta kompetensutmaningen behöver kommuner och regioner fortsätta fokusera på att aktivt rekrytera och samtidigt arbeta med fler lösningar som att utveckla arbetssätten, ta tillvara kompetens på bästa sätt, söka nya samarbeten och prioritera arbetsmiljöarbetet. Att uppnå en stabil och varaktig bemanning med egna medarbetare för den löpande verksamheten och därigenom minska behovet av inhyrd personal bidrar även till trygga vårdkontakter med god kontinuitet och kvalitet, som till god arbetsmiljö och kostnadseffektivitet. Sedan 2016 har staten och SKR ingått överenskommelser i syfte att stärka kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården. Sedan 2020 har dessa satsningar ingått i överenskommelsen om en God och nära vård.

Förutsättningar på arbetsplatsen - arbetsmiljö och ledarskap

En god arbetsmiljö med ett gott ledarskap är grunden för kompetensförsörjningen både på kort och på lång sikt. Ett gott ledarskap med tydligt mandat skapar förutsättningar för medarbetare att utvecklas, komma till sin rätt och göra sitt bästa för och med patienter och närstående. Ledarskapet är också avgörande för möjligheten att lyckas med den

förbättring och utveckling av hälso- och sjukvårdens verksamheter som behövs varvid chefer behöver tid och utrymme att leda.

Utbilda framtida medarbetare

Lärandet i vården har stor betydelse för dess kompetensförsörjning, framtida rekryteringsmöjligheter och är en förutsättning för omställning till nära vård. För att möta utbildningsbehovet och ta emot studenter och elever behöver fler lärandemiljöer och utbildningsplatser utformas för verksamhetsintegrerat lärande i vården. För detta behöver verksamheten säkerställa tillgången på kvalificerad handledarkompetens genom att utbilda fler handledare och utveckla modeller för handledning och kapaciteten att erbjuda VFU-platser behöver öka. Samtidigt ska den verksamhetsförlagda utbildningen hålla en hög kvalitet. Strategisk samordning av olika utbildningars VFU platser är en viktig förutsättning liksom samverkan mellan sjukvårdens huvudmän och lärosätena.

En nyckel till en hållbar kompetensförsörjning inom den nära vården är att främja interprofessionella arbetssätt och goda lärandemiljöer. Insatserna behöver utformas så att patienten är delaktig och utifrån dennes behov. När olika kompetenser kompletterar varandra stärks också förutsättningarna för ett mer teambaserat arbetssätt

Språkutvecklande arbetsplatser

Kompetensen hos personer med utländsk utbildning som kommer till Sverige utgör en värdefull resurs för vård och omsorg. För att underlätta vägen till arbete är olika former av språkstöd värdefullt. I Sörmland har nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård (NSV) givit ett särskilt uppdrag till samverkansorganisationen att initiera ökat fokus på språkutvecklande arbetsplatser i länsamverkan

Kunskapsstyrning HSV

Sveriges regioner har ett gemensamt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård med målet är att bästa kunskap ska finnas tillgänglig och användas i varje patientmöte. 26 nationella programområden (NPO) som leder kunskapsstyrningen inom respektive område. I Sörmland sker samverkan mellan Hälso- och sjukvårdens kunskapsstyrning och samverkansstrukturen inom ramen för programområde äldres hälsa och palliativ vård, barn och ungas hälsa, samt psykisk hälsa.

Yrkesresan

Yrkesresan är ett koncept för introduktion och kompetensutveckling för socialtjänstens medarbetare. Målet med Yrkesresan är att säkerställa kompetens och yrkes stolthet för både medarbetare och chefer inom socialtjänsten genom att erbjuda bästa tillgängliga kunskap på ett samlat pedagogiskt sätt. Yrkesresan är ett samarbete mellan SKR, Socialstyrelsen och Regionala samverkans- och stödstrukturer. Samtliga kommuner i Sörmland har valt att ansluta sig till yrkesresan.

Vårdkompetensråd

Den 1 januari 2020 inrättades ett nationellt vårdkompetensråd vid Socialstyrelsen. Det nationella rådet ska långsiktigt samordna, kartlägga och verka för att effektivisera kompetensförsörjningen av personal inom vården. Det nationella rådet har även i uppgift att stödja utvecklingen av de regionala samverkansstrukturerna. De regionala och lokala vårdkompetensrådets arbete är centralt i den fortsatta utvecklingen och för att inkludera lärosätena i den omställning mot nära vård som nu sker inom kommuner och regioner.

Aktiviteter - Kompetensörjning			
Mål	Aktivitet	Tidsplan	Ansvarig
Ta tillvara studenters, nyutbildades och befintliga medarbetares kompetens hos länets huvudmän gällande professionerna sjuksköterskor och socionomer	VFU samordning för sjuksköterskor och socionomer	Start 2023	Samordnas av Läns-gemensamt Regionalt Stöd (för kommunernas del)
Kvalitetssäkra kompetensförsörjning och samordna samverkan mellan utbildningsanordnare och arbetsgivare i länet.	Samordning kring Vård och omsorgscollege i Sörmland	2024 - 2029	Samordnas av Läns-gemensamt Regionalt Stöd
Tillvarata kompetens hos personer med utländsk utbildning genom åtgärder som underlättar vägen till arbete, praktik, verksamhetsförlagd utbildning, praktisk tjänstgöring och språkstödande insatser. (från ÖK 2024)	Ökad medvetenhet om språkutveckling och arbeta för språkutvecklande arbetsplatser. Särskilt uppdrag fråg NSV	2024 - 2029	Samordnas av Läns-gemensamt Regionalt Stöd
Utveckla utbildnings- och handledarkapaciteten, exempelvis genom olika former av handledarutbildning och modeller för handledning. (från ÖK2024)	Handledningsutbildning för sjuksköterskor (MDU)	Uppstart 2024	Lokalt vårdkompetensråd och Läns-gemensamt Regionalt Stöd
Introduktion och kompetensutveckling i socialtjänsten.	Yrkesresan, barn och unga, funktionshinderutförare, missbruk/beroende, äldreomsorg och funktionshindermyndighetsutövning. (kommuner)	2021-2028.	Samordnas av Läns-gemensamt Regionalt Stöd

Utveckla den regionala samverkan mellan sjukvårdshuvudmän och lärosäten genom deltagande i sjukvårdsregionala råd. (från ÖK2024)	Lokalt vårdkompetensråd Sörmland	Pågående	Lokalt vårdkompetensråd
Utveckla samverkan mellan samverkansstrukturen och hälso- och sjukvårdens kunskapsstyrningssystem	Koppling mellan samverkansstrukturen och lokala programråden/lokala arbetsgrupper (demens, palliativ vård, inkontinens och ADHD, Schizofreni)	2023 - pågående	Samordnas av Läns gemensamt Regionalt Stöd
Utveckla goda lärandemiljöer i vården. (från ÖK 2024)	Undersöka möjligheten att utveckla Kliniska träningscenter i samverkan kommun och region	Pågående	Samordnas av Läns gemensamt Regionalt Stöd

Digitalisering

Digitaliseringsfrågorna behöver integreras i arbetet med att nå en nära vård. Det kan till exempel handla om att i ökad utsträckning använda digitala stöd vid konsultationer, bedömningar och uppföljningar på distans, egenmonitorering, triagering och beslutsstöd samt att tillgänglighetsanpassa tekniken så att den är användarvänlig och inkluderande, för personer med funktionsnedsättningar.

Aktiviteter - Digitalisering			
Mål	Aktivitet	Tidsplan	Ansvarig
Utveckla digital informationsöverföring mellan huvudmännen	Tillämpa möjligheterna i SVOD - samordnad vård- och omsorgsdokumentation inom ramen för införande av Cosmic Link	Pågående	Samverkansstrukturen
Stöd till kommuner och region i den digitala transformationen	Framtagande av handlingsplan och implementering av den läns gemensamma digitaliseringsstrategin	2024 - 2026	Samordnas av Läns gemensamt regionalt stöd
Stöttar samordning mellan länets kommuner i upphandlingsarbetet av ett gemensamt verksamhetssystem.	Uppdrag läns gemensamt verksamhetssystem	Pågående	Samverkansstrukturen
Utvärdera möjligheter till distansmonitorering	Utvärdering av en egenmonitoreringslösning för äldre multisjuka med insatser från region och kommun	Pågående	Samordnas av läns gemensamt regionalt stöd
Utveckla digital kommunikation mellan huvudmännen	Agera som kontaktyta mellan region och kommuner gällande Säker Digital Kommunikation.	Pågående	Samordnas av läns gemensamt regionalt stöd

Struktur för nya satsningar kring Nära vård

För att ytterligare stärka det kunskapsbaserade arbetet i Sörmland har FoU i Sörmland utarbetat en struktur för att säkerställa att gemensamma initiativ till satsningar inom Nära vård utifrån läns gemensamma behov. I uppdraget ingår även en projektdatabas ska utvecklas med aktiviteter och projekt som pågår i länet.

Uppföljning av omställningen till Nära vård

Följeforskning

Hösten 2022 började en doktorand att följa omställningen till en Nära vård i Sörmland. Projektet kommer att pågå under 4 år. Huvudsyftet med doktorandprojektet är att utifrån ett praktisknära forskningsperspektiv studera omställningen till en personcentrerad nära vård och omsorg i Sörmlands län. Frågeställningar i följeforskningen är: Hur har behovsinventering och utveckling av målbilden gått till? Vilka är framgångsfaktorer, risker och hinder i implementering av målbilden? Vilka förbättringsbehov finns och hur kan de tillgodoses i förhållande till implementering av målbilden? Hur ser möjligheter och hinder för verksamhetsintegrering av målbilden ut?

Indikatorer

Det är viktigt att vi vet att vi gör rätt saker för att nå målbilden för Nära vård. För att mäta detta utvecklar FoU i Sörmland mätetal (indikatorer) som är kopplade till målsättningarna. Indikatorerna ska följas kontinuerligt.

Uppföljning av Färdplanen

Färdplan Nära vård och hälsa syftar till att tydliggöra gemensamma fokusområden och aktiviteter i omställningsarbetet mot Nära vård och Hälsa, aktiviteter som kommer att ändras kontinuerligt under arbetets gång varvid Färdplanen bör revideras årligen.

Länkar

[Effektiv vård SOU 2016:2 \(regeringen.se\)](#)

[delbetänkande-av-utredningen-samordnad-utveckling-for-god-och-nara-var-d-sou-2017_53.pdf \(regeringen.se\)](#)

[God och nära vård En primärvårdsreform, SOU 2018:39 \(regeringen.se\)](#)

[God och nära vård Vård i samverkan SOU 2019:29 \(regeringen.se\)](#)

[God och nära vård – En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem \(SOU 2020:19\) \(regeringen.se\)](#)

[God och nära vård – Rätt stöd till psykisk hälsa, SOU 2021:6 \(regeringen.se\)](#)

[Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga, SOU 2021:34 \(regeringen.se\)](#)

[Målbild Nära vård Sörmland FOU \(sormland.se\)](#)

[projektrapport-nara-var-d-i-sormland.pdf](#)

[Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner om god och nära vård 2024 – En personcentrerad och patientsäker hälso- och sjukvård med primärvården som nav - Regeringen.se](#)

[Samverkansstrukturen för socialtjänst och vård - Samverkanswebben \(regionsormland.se\)](#)

[Nära vård | SKR](#)